

Г. І. Єрко

*Луцьк, Східноєвропейський національний
університет ім. Лесі Українки*

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ (НА ПРИКЛАДІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Принцип рівноправності жінок і чоловіків закріплено у багатьох міжнародних документах, починаючи з Загальної декларації прав людини ООН (1948 р.). Сучасні демократичні держави гарантують його дотримання конституціями та іншими нормативно-правовими документами. Найважливіші гендерно-паритетні принципи, права й можливості жінок і чоловіків відображені в основних положеннях законів, постанов та розпоряджень уряду, указів і розпоряджень Президента України, міжнародних нормативно-правових документах, ратифікованих Україною, зокрема, у Цілях розвитку тисячоліття, Конвенції ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок та ін.

Важливим кроком у формуванні гендерного законодавства України стало прийняття Закону «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 року та Указу Президента «Про вдосконалення роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 26 липня 2005 року¹.

Для реалізації державної гендерної політики у 1996 році було створено відповідний центральний орган виконавчої влади – Міністерство України у справах сім'ї та молоді, яке стало основною складовою національного механізму впровадження державної політики щодо рівності жінок і чоловіків у всіх сферах суспільно-політичного та економічного життя. Із 2010 року координатором впровадження принципів гендерної рівності стало Міністерство соціальної політики, при якому створено Департамент гендерної політики та оздоровлення дітей, а 2012 року – Експертну раду з питань розгляду звернень за фактами дискримінації за ознакою статі².

Розроблено Проект Державної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків до 2016 року. План заходів Державної програми передбачає втілення принципу рівності чоловіків і жінок у сферах політичного, соціального й економічного життя українського суспільства.

Одним із правозахисних інститутів, що виник відносно недавно і спеціалізується на забезпеченні прав та свобод людини, є інститут омбудсмана, який вважають важливим механізмом захисту прав людини і зміцнення законності в роботі

¹ Забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків у всіх сферах життя українського суспільства. – К., 2012. – С. 4.

² Міністерство соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>. – Назва з екрана.

державних органів. 1998 року набрав чинності Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» відповідно до якого Верховна Рада України обирає Уповноваженого з прав людини. 2012 року у Секретаріаті Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини створено Управління з питань дотримання прав дитини, недискримінації та гендерної рівності, до повноважень якого входить контроль за дотриманням прав і свобод чоловіків та жінок на ринку праці, у соціально-політичній сфері тощо¹.

У Волинській обласній державній адміністрації структурним підрозділом, на який покладено завдання щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства, є Управління у справах сім'ї, молоді та спорту. У районних державних адміністраціях ці функції відповідно покладено на відділи у справах сім'ї, молоді та спорту.

На обласному рівні діє Обласна програма підтримки сім'ї на період до 2015 року, до якої включено заходи щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків². 10 листопада 2009 року Волинська обласна рада та Волинська обласна державна адміністрація підписали меморандум про співпрацю з Програмою Розвитку ООН. Документ передбачав реалізацію спільних заходів, спрямованих на забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків і жінок. Загальною метою цього проекту була підтримка державних інституцій та громадянського суспільства у забезпеченні гендерної рівності в Україні відповідно до міжнародних, конституційних та внутрішніх зобов'язань, а також у рамках урядових програм діяльності. Проект на сьогоднішній день завершено. Депутатський корпус Волинської обласної ради на сьогоднішній день представлений 80 депутатами, серед яких 90% становлять чоловіки і лише 10% – жінки³. Це притому, що частка жінок, які проживають на Волині, як і в цілому в державі, характеризується перевагою осіб жіночої статі: на кожну тисячу чоловіків припадає в середньому по 1126 жінок⁴.

Важливим елементом національного механізму впровадження гендерної рівності є участь громадськості в реалізації державної політики. У Волинській області призначено радника голови обласної державної адміністрації з гендерних питань та створено Громадську раду з питань гендерної політики.

Вагому роль у запровадженні принципів гендерної рівності здійснюють громадські організації, наприклад, такі як ВОГО «Гендерний центр» та ВОГО «Волинський прес-клуб». Вони реалізують проект «Гендерна абетка для волинських медіа» за сприяння «Українського медійного проекту» (У-Медіа), що реалізовується Міжнародною організацією Інтерньюз в Україні за підтримки Агентства США з

¹ Уповноважений Верховної Ради України з прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ombudsman.gov.ua>. – Назва з екрана.

² Офіційний сайт Волинської обласної ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://volynrada.gov.ua/session/2/44>. – Назва з екрана.

³ Офіційний сайт Волинської обласної ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://volynrada.gov.ua/session/2/44>. – Назва з екрана.

⁴ Чоловіків на Волині вмирає утричі більше, ніж жінок [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.volynpost.com/news/5234-cholovikiv-na-volyni-vmiraie-utrychi-bilshe-nizh-zhinok>. – Назва з екрана.

міжнародного розвитку. Проект покликаний вивчити рівень гендерної чутливості журналістів, ознайомити їх із основами гендерної політики в Україні та за кордоном, негативними проявами дискримінації й сексизму в різних сферах життя суспільства¹. ЗМК є невід'ємною складовою щодо просування принципів гендерної рівності в українському суспільстві, тому важливо, щоб журналісти були обізнані не лише з нормативними документами, а й сприймали, розуміли гендерну тематику й не поширювали дискримінаційних, сексистських матеріалів. На Волині зареєстровано 46 жіночих громадських організацій, головними цілями діяльності яких є посилення системи громадського контролю, забезпечення інтересів громадян в управлінських рішеннях і діях органів державної влади.

Важливою складовою формування та реалізації гендерної політики є гендерна статистика. Починаючи з 2005 року статистичні збірники «Жінки та чоловіки в Україні» публікуються постійно – один раз на два роки. У Головному управлінні статистики Волинської області вийшли в світ статистичні збірники «Жінки і чоловіки Волині», які відображають становище жінок і чоловіків в окремих сферах суспільного життя. На сьогоднішній день ситуація в органах державної влади Волинської області відтворює те, що ми маємо в українському суспільстві загалом. Якщо в суспільстві низький рівень розуміння гендерної рівності з погляду стереотипних соціальних ролей, то це знаходить своє відображення і в органах державної влади та місцевого самоврядування.

Для удосконалення механізмів формування та реалізації гендерної політики в Україні пропонуємо наступні шляхи: конкретизувати принципи формування та реалізації гендерної політики на регіональному та місцевому рівні; продовжувати проведення гендерної експертизи проектів нормативно-правових актів; удосконалити гендерно-статистичну звітність на регіональному рівні; посилити роботу громадських організацій за виконанням державних зобов'язань у сфері дотримання рівних прав і можливостей чоловіків та жінок; збільшити представництво жінок у органах державної влади на державному й регіональному рівнях шляхом просвітницьких заходів та популяризації діяльності жінок у органах влади; посилити вплив мас-медіа на формування суспільної гендерної свідомості тощо.

Отже, впровадження гендерної рівності сьогодні потребує від суспільства не лише теоретичного підґрунтя, але й конкретних практичних кроків. Розв'язання актуальних питань, що стосуються гендерної політики в українському суспільстві, є досить важливими. Саме їх вирішення дасть змогу впровадити гендерну рівність у нашому суспільстві та Україні в цілому.

---

¹ ВОГО «Волинський прес-клуб» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.volynpressclub.org.ua/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=10&Itemid=16. – Назва з екрана.